

Solveig Hansen

POW WOW

PRÆRIEINDIANERNE
OG DERES
DANSEFESTER

Mellemtrin

Indianerne

For mere end 14.000 år siden under istiden vandrede et jægerfolk fra Sibirien over Beringstrædet til Nordamerika. Herfra bredte de sig videre til Mellem- og Sydamerika. Dem kalder vi i dag for indianere. De bosatte sig i forskellige områder og kom til at leve meget forskelligt. Nogle indianere byggede store byer og levede af landbrug. Andre boede ved kysten og levede af fiskeri. Andre igen levede som nomader, der flyttede fra sted til sted på jagt efter kød og spiselige planter.

I 1492 krydsede den italienske søfarer Christoffer Columbus Atlanterhavet og nåede Caribien. Han troede, han var kommet til Indien. På mange sprog er ordet for indere og indianere det samme. Når Amerikas indfødte befolkning lige siden er blevet kaldt for indianere, skyldes det altså en misforståelse.

Hesten

Hesten kom med spanierne til Mexico fra midten af 1500-tallet og spredte sig med tiden nordpå til prærien. Her brugte prærieindianerne dem til jagt og til trækdyr. Indianerne blev ekstremt dygtige til at ride og jage bisonokser fra hesteryg. Der var meget prestigefuldt i at eje mange heste, og hestetyveri var en udbredt sport. Det var et tegn på stort mod at stjæle en hest fra en fjende, og man viste det på sin bisonkappe ved at tegne hestesko.

Foto: Wikipedia

Prærieindianerne

Prærieindianerne i Nordamerika levede netop som nomader på jagt efter bisonflokkene. Prærieindianerne hverken vævede, fremstillede keramik eller lavede redskaber af metal. Næsten alt, hvad de havde brug for, fik de fra bisonen. Tøj, tæpper og kapper blev lavet af skindet, knoglerne blev brugt til knive og skindskrabere, senerne blev lavet til sytråd, og klovene kogt til lim. Selv deres telt, tipien, blev fremstillet af bisonkind. Der gik op til 30 bisonkind til at fremstille en tipi.

Mændenes arbejde var at gå på jagt, fange og tæmme heste og forsvare stammen mod fjendtlige stammer. Kvindernes arbejde var at tage sig af de dyr, der blev skudt. De garvede skindet, tørrede kødet og samlede knogler og sener. De samlede også spiselige urter, rødder og bær på prærien. Kvinderne stod også for at tage tipierne ned og pakke hele lejren sammen, når de skulle flytte efter bisonflokkene.

Tipi

For prærieindianerne var det vigtigt at kunne følge bisonens vandringer på prærien. Skindtelte passede til indianernes livsform; de var lette at pakke sammen og flytte til et nyt sted. I dag bruges tipier ved særlige begivenheder som powwow.

Foto: Ulla Ebbe-Pedersen

Prærieindianerne tilhørte mange forskellige folk og talte mange forskellige indianske sprog. Sprogene var i nogle tilfælde lige så forskellige, som dansk og kinesisk er. For at kunne handle med hinanden udviklede de et fælles tegnsprog, der blev udbredt på prærien. Man kan sige, at de lærte sig at tale med hænderne.

Bisonjagt

Bisonen var centrum for livet på prærien. Indianernes bisonjagt skete til fods eller på hesteryg. Om sommeren, når bisonokserne samlede sig i store flokke, drog indianerne på fælles jagt på prærien. Bisonen var ikke kun et jagtdyr. I den indianske religion var bisonen et tegn på frugtbarhed og naturens kræfter.

Bisonjagt på prærien, maleri af George Catlin.

Foto: Wikipedia

Prærieindianernes måde at leve på, som vi kender den fra cowboy-filmene, varede kun i ca. 150 år. Det begyndte først fra midten af 1700-tallet, da indianerne fik heste. Da spanierne i 1492 opdagede Amerika, medbragte de heste. Med tiden bredte hestene sig nordpå til prærien, hvor prærieindianerne begyndte at bruge dem som ride- og trækdyr. Hestene gjorde det meget lettere for prærieindianerne at jage de store bisonflokkede på prærien. Det blev også meget lettere at slæbe tipier og andre ejendele med, når indianerne rejste fra sted til sted. De havde en trækslæde (travois) til at transportere deres ting på. Indianerne fik ikke blot heste fra europæerne, men også metalredskaber, vævet stof, glasperler og geværer, når de handlede med de hvide.

Prærieindianernes religion

Indianerne på prærien havde ikke kirker eller templer. Alt, hvad de brugte, når de dyrkede deres religion, skulle de kunne tage med sig, når de rejste fra sted til sted. Piben var meget vigtig i deres religiøse liv. Den repræsenterede hele universet. Pibens hoved af rød sten symboliserede blodet og livet for stammens indianere. Pibeskaftet af træ og tobakken symboliserede jordens livgivende planter. Lidt tørrede bisonsener symboliserede bisonen og præriens dyreliv. Ilden i pibehovedet var selve solens ild. Røgen, der gik fra piben og op mod himlen, symboliserede kontakten mellem indianerne og åndernes verden. Piben blev taget frem ved alle religiøse højtidetider. Faktisk er piben stadig meget vigtig for prærieindianerne. Hvis en indianer skal aflægge ed foran en dommer, kan han bruge piben i stedet for Bibelen.

Pibe

Piberygning var en vigtig del af indianernes religion. Alle beslutninger på prærien blev afsluttet med, at piben gik på omgang. Piben blev behandlet med den største respekt, for indianerne opfattede piben som del af deres ånde verden.

Foto: Nationalmuseet

Natur og religion

Indianerne mente, at alt i naturen har en sjæl eller en ånd – fra de mindste græsstrå til bjergene og sletterne. Derfor var det vigtigt at leve i harmoni med naturen. Indianerne forsøgte på forskellige måder at komme i kontakt med de åndelige kræfter. For eksempel dansede de hellige danse eller op-søgte naturen i ensomhed for at få en vision. En vision er en slags drømmebillede, som indianeren kunne se for sig, og som fortalte ham, hvordan han skulle leve sit liv.

Indianerne på prærien havde ikke præster, men derimod medicinmænd. Medicinmanden var en meget vigtig person. Han var både en dygtig læge og havde god kontakt med ånderne. Han hjalp og vejledte mændene, før og efter de fik deres visioner.

Visioner og totemdyr

Når en ung indianer søgte visioner, gik han alene ud i naturen, gerne til en klippe eller et andet specielt sted. Her sad han i et lille skindtelt i flere dage uden hverken at spise eller drikke. Om natten kunne den unge indianer opleve, at en flok ulve dukkede op. Måske slog de sig ned tæt omkring hans lille skindtelt og blev hos ham uden at gøre noget. Det var et godt tegn, som betød, at den unge mand fremover var beskyttet af ulvene. Når man er meget sulten og

Medicinpose.

Mange ting som fjer, dyreknogler, sten eller muslingeskaller blev opbevaret i særlige "medicinposer".

Medicinposerne kunne være ejet af en stamme eller en enkelt person, men der var altid særlige regler for, hvordan de blev behandlet. Man måtte ikke forstyrre de magiske kræfter.

Foto: Nationalmuseet

tørstig, kan man godt begynde at se syner. I et sådant syn kunne en ørn vise sig for indianeren. Måske fortalte ørnen indianeren, at den fra nu af var hans totemdyr, og at den ville beskytte ham resten af hans liv. Allerede som 15-årige begyndte de indianske unge mænd at tage alene ud i naturen for at søge visioner. Når de kom tilbage efter deres første visionsøgning, blev de unge indianere betragtet som voksne mænd.

Amuletter

Når de unge mænd fandt deres totemdyr, lavede de en amuletpung, som de altid bar på sig. I pungen gemte de magiske ting, som de havde fundet. Hvis det var ørnen, der var ens totemdyr, kunne det for eksempel være et ørnenæb eller en ørneklø. Det var også almindeligt at bære ting fra forskellige andre dyr, som f.eks. hestehår eller bjørneklør, fordi man mente, at man kunne få noget af styrken fra dyret.

Navlestrengspose

Når et indianerbarn bliver født, lægger moderen navlestrengen ind i en amuletpose sammen med urter. Det skal sikre barnet et godt helbred, beskyttelse og et langt liv. Amuletposen har ofte form som en skildpadde, fordi dens særlige kræfter vil gøre barnet roligt og udholdende. Foto: Nationalmuseet

Krigeren

Prærieindianerne var ikke blot jægere, men også krigere. Nogle stammer på prærien var venner, mens andre var fjender, man førte krig mod. Krigerne blev betragtet med den største respekt i deres stamme. Drengene blev trænet til krig fra en tidlig alder. De skulle udvikle den åndelige, mentale og fysiske styrke, der var nødvendig for at blive kriger.

I stammerne var der forskellige krigergrupper. Grupperne havde deres egne ceremonier, danse og specielle fælles udsmykninger på dragterne. Normalt skulle en kriger udføre modige bedrifter, før han blev inviteret med i en krigergruppe. Det var en stor ære at blive udvalgt.

Petalesharo,

pawnee-høvding med hovedprydelse af ørnefjer. Navnet betyder gavmilde høvding. I 1800-tallet blev indianerne inviteret på besøg i Washington til forhandlinger med regeringen, og som afslutning på forhandlingerne malede man portrætter af indianerne.

Billedet af Petalesharo er malet af Charles B. King (1786-1862). Billedet hænger i dag på Nationalmuseet. Foto: Nationalmuseet

Hæder og ære

Det vigtigste ved at gå i krig var at vise mod og vinde hæder og ære. Indianerne syntes ikke, det var specielt modigt bare at slå fjenden ihjel. Derimod var det modigt at ride op på siden af fjenden og berøre ham på skulderen med en pind og skynde sig af sted. Man kunne også snige sig helt alene ind i fjendens lejr om natten og stjæle heste. At stjæle heste blev ikke betragtet som tyveri, men som en ærefuld handling. Alt dette var modige bedrifter, som kunne belønnes med ørnefjer. Man fik lov til at bære ørnefjer, så alle kunne se, at man var en modig kriger.

Jæger

Som jægere skulle mændene også være udholdende og dygtige til at følge dyrenes spor. De store bisonokser var farlige dyr at jage, og mændene på prærien øvede sig, fra de var små drenge, til livet som jæger og kriger.

Prærieindianernes danse

Mændene dansede ved særlige lejligheder. Her efterlignede de de dyr, de jagede, eller som de gerne ville have kræfter fra. De samledes også og genfortalte deres oplevelser fra jagt eller krig ved at danse historierne for hinanden. En mand, der havde været en rigtigt dygtig jæger og alene havde dræbt en stor bjørn, kunne lave en opvisning for stammens andre mænd. Gennem dansen viste han, hvordan han havde sneget sig ind på bjørnen og dræbt den.

Soldansen

Prærieindianerne dansede også soldans. Det var en hellig fællesdans, hvor stammens mænd dansede sammen – kvinderne deltog sjældent. Når indianerne deltog i soldansen, måtte de ikke spise og drikke ret meget i flere dage. I flere dage dansede de uden pause fra morgen til aften. Det foregik midt i sommerens bagende hede i et specielt indrettet telt. Hos nogle stammer skar mændene på fjerdedagen huller i huden på brystet og stak pløkke ind, som de bandt snore i. Snorene blev så bundet op til en pæl, hvorefter de dansede, indtil huden sprak, og de dansende faldt bagover.

Det var forbundet med store pinsler og dermed stor ære at danse soldans. Det var ikke alle, der havde styrke nok til at melde sig. Der var flere grunde til,

Soldans

Soldansen findes kun hos prærieindianerne. Den var forbudt i flere år af de amerikanske myndigheder, helt frem til midten af 1900-tallet. Under forbuddet dansede indianerne i al hemmelighed. I dag danser mange unge indianere soldans igen for at opnå styrke og kraft.

Shoshone indiansk soldans. Fort Hall Reservatet, ca. 1925.

Foto: Wikipedia

at indianerne dansede soldans. Pinslerne kunne være et offer til ånderne som tak for hjælpen. Det kunne være, at man takkede for en god bisonjagt, for at man ikke havde sultet om vinteren, eller at der var blevet født sunde og raske børn. I dag er der også mange unge indianere, som stadigvæk danser soldans for at blive stærke.

Nybyggerne på prærien

De første europæere kom til Nordamerika i begyndelsen af 1600-tallet. I mødet med de hvide var der mange indianere, der mistede livet. Over halvdelen af den indianske befolkning døde af sygdomme, som den hvide mand havde med fra Europa. Indianernes immunforsvar kunne ikke nedkæmpe sygdommene. Sult var et andet problem. Bisonoksen, som var indianernes hovedkilde til mad, skind og redskaber,

Prærien

Inden nybyggerne bosatte sig på prærien, bredte den sig som et enormt græsområde fra Canada i nord til Texas i syd. Dette område var indianernes hjemland, hvor de året rundt fulgte bisonoksen, der vandrede rundt på prærien efter græs.

*Prærieområde ved Little Bighorn. Montana 2011.
Foto: Ulla Ebbe-Pedersen*

blev med tiden næsten helt udryddet. Det skyldtes, at de hvide begyndte at jage bisonflokkene, alene for at sælge skindene eller som sport.

I 1800-tallet begyndte det for alvor at strømme til Amerika med fattige europæere, der søgte sig et stykke jord at opdyrke, eller måske havde hørt, at man kunne finde guld. Det førte til krige mellem indianerne og de hvide. Det var næsten altid indianerne, der tabte, for europæerne havde geværer og var tit i overtal. I 1860'erne og 1870'erne var indianerne næsten helt fortrængt fra deres oprindelige jagtmarker på prærien. I 1890 fandt den sidste indianerkrig sted ved Wounded Knee, hvor en gruppe af siouxindianere blev skudt af de hvide, og de overlevende overgav sig. Derefter blev indianerne presset til at opgive deres land og flytte til de reser- vater, som de fik tildelt.

Reservater

Reservaterne var afgrænsede jordområder, som i starten nærmest fungerede som en slags fangelejr. Indianerne skulle have lov til at forlade området hos den hvide leder af reservatet. Smitsomme sygdomme florerede i reservaterne, og indianerne sultede, da bisonoksen næsten var udryddet. Rigtig mange døde.

Indianerbørn på kostskoler

Carlisle kostskole blev grundlagt i 1879. Indianerbørn blev taget væk fra deres forældre og sendt på kostskole for at lære engelsk, leve og opføre sig som de hvide. Indiansk sprog, dragter og levevis var fuldstændig forbudt. Foto: Wikipedia

Prærieindianernes religion, fester og danse blev forbudt, heriblandt soldansen. De hvide anså traditionerne for at være farlige, fordi de tænkte, de ville få indianerne til at gøre oprør. Børnene blev taget væk fra deres forældre og sendt på kostskoler. Her fik de europæisk tøj og europæiske navne. Deres hår blev

klippet kort, selvom indianerne mente, at styrken sidder i håret. De indianske børn skulle lære engelsk som det eneste sprog, og der blev gjort nar af dem, hvis de talte indiansk. Indianerne betragtede deres sprog som helligt, hvilket gjorde det endnu sværere, at de ikke måtte tale det. Det var en kæmpe omvæltning for børnene, som var vant til at være tæt sammen med deres familie og være en del af stammen. Alt, hvad de havde lært hjemmefra, fik de nu at vide, var forkert. Målet var, at indianerne skulle leve ligesom de hvide.

**Reservativ i dag,
Northern Cheyenne Reservation, Montana**

Et typisk bybillede fra Lame Deer i Northern Cheyenne-reservatet i Montana. Husene er ofte faldefærdige, og bilvrag er strøet med rund hånd i reservatbyerne. Det fortæller noget om de vanskelige forhold, som indianerne lever under i dag. Indianerne er fattige, og det er svært at finde arbejde i reservaterne.

Foto: Ulla Ebbe-Pedersen

Reservaterne – en fiasko

Forsøget på at lære indianerne at leve som de hvide gik ikke som planlagt. Indianerne skulle lære landbrug og kvægbrug i stedet for at jage dyrene på prærien. De skulle også lære om penge, og hvad tingene kostede. Sammenstødet mellem de hvide og indianerne skete, fordi de ikke forstod hinandens måde at leve på. De hvide forstod ikke, at indianerne så jorden som hellig og naturen som besjælet og fuld af ånder. Modsat forstod indianerne ikke de hvides idé om, at man kan eje jorden.

Alligevel var det først i 1934, at de hvides politik ændrede sig. Den amerikanske regering indførte en ny lov, som på mange måder ændrede 1800-tallets reservatpolitik. Men på dette tidspunkt var det ikke længere muligt at genoptage livet, som det var på prærien engang. Reservaterne var meget små, og der var ikke flere bisoner at jage. Men der var heller ikke mange almindelige jobs at få i reservaterne. Med en ny lov gav man nu indianerne større selvbestemmelse i og kontrol over reservaterne. Samtidig blev indianernes ret til egen jord også fastslået.

Desværre var det kun en meget lille del af den jord, som indianerne tidligere havde haft adgang til, som de fik tilbage. På dette tidspunkt var bisonoksen også stort set uddød. Livet på prærien kunne ikke genoptages, som det var før reservaternes tid. Alt dette har i dag gjort, at der er stor fattigdom blandt india-

nerne. Tit har de ingen uddannelse, og mange har dårligt helbred.

Krigere i de hvides krige

Langt senere, hvor prærieindianerne enten boede i reservaterne eller levede blandt de hvide, blev de igen krigere. Nu deltog de på de hvides side som soldater i USA. Indianerne deltog både i 1. og 2. verdenskrig og i de mange krige, som fulgte rundt om i verden. Den dag i dag deltager de stadig i USA's krigsførelse.

Hvorfor deltager de indianske mænd i krigen? Det var jo de hvide, som oprindeligt tog deres jord fra dem, og som var deres fjender? Der kan være flere grunde til det. For nogle indianere betød militærtjenesten økonomisk sikkerhed. Samtidig kunne de få en mulighed for at uddanne sig og rejse ud i verden. Prærieindianerne var typisk et krigerfolk. Ved at deltage i krigen kunne de genoptage denne tradition. De kunne vise deres mandsmod og udholdenhed og igen være dygtige soldater/krigere. De bekymrede sig også om deres lokalsamfund og for det land, som deres folk havde levet i i tusinder af år. Mange af dem har haft et ønske om at forsvare USA.

Indianerne blev hurtigt kendt for at udvise utroligt mod og udholdenhed. Allerede i 1. verdenskrig blev de også kendt for deres kodesprog. Mange prærie-

indianere var tosprogede og talte både deres indianske sprog og engelsk. Der var ikke andre, der forstod de indianske sprog. Derfor kunne indianerne sende beskeder til hinanden over telefonlinjer, uden fare for at de hemmelige beskeder blev opsnappet af de fjendtlige hære. Deres sprog kom til at fungere som et kodesprog.

Desværre gik der lang tid, før de hvide ærede og belønnede dem for deres bedrifter. I reservaterne ærede de andre indianere dem dog. De prøvede også at hjælpe de hjemvendte soldater igennem alle de grimme oplevelser, de havde været ude for i krigen.

Livet som indianer i dag

Selvom det var indianerne, der først kom til Amerika, er det i dag kun 1,7 % af den amerikanske befolkning, som er indianere.

Krigsveteraner

Krigsveteraner i reservaterne bliver æret med særlige danse og en vigtig placering i powwow'en. Her leder en krigsveteran det optog, der indleder powwow'en.

Foto: Ulla Ebbe-Pedersen

Powwow

Ægtepar fra cheyenne-stammen til powwow.

Foto: Ulla Ebbe-Pedersen

Powwow, en del af det at være indianer i dag

Indianerne i reservaterne har forsøgt at holde fast i dele af deres traditionelle liv. Men en stor del af deres oprindelige kultur og religion er gået tabt. Det, at børnene blev taget væk fra deres stamme, medførte, at de ikke kom til at kende ret meget til, hvordan livet på prærien var før. Det gør, at de hverken føler sig som indianere eller amerikanere.

I dag har de nordamerikanske indianere fundet sammen om powwow. Powwow er de store dansefester, der afholdes overalt blandt de nordamerikanske indianere. Powwow foregår året rundt, men oftest om sommeren. På den måde samles indianerstammerne stadigvæk om dans, ligesom de tidligere samledes om soldansen.

Prærieindianerne begyndte først at holde powwow for mindre end 100 år siden. Man kan sige, at de har opfundet en ny tradition. I dag er powwow blevet så populært, at stort set alle indianerreservater har deres egen powwow. En powwow strækker sig typisk

Mandsdanser

Unge og gamle deltager i powwow. Mandsdanser ved powwow hos cree-indianerne i Saskatchewan, 1995.

Foto: Ulla Ebbe-Pedersen

Powwow

Powwow er en begivenhed, hvor man møder familie og venner, der bor i andre reservater eller i byerne.

Deltagere i en cree-indiansk powwow, Saskatchewan, 1995.

Foto: Ulla Ebbe-Pedersen

over en weekend. Mange deltagere opstiller deres tipi i cirkelform omkring dansearenaen, mens andre bor i campingvogn.

En powwow indledes med en stor parade. Det er en stor ære at være den, der går forrest i paraden. Ofte er det nutidens krigere – krigsveteranerne i uniformer og med medaljer. Det er også en stor ære at være den, der indleder en powwow. I vores dages powwow har indianerne også den tradition, at man standser musik og dans, hvis der er en, der taber en ørnefjer. Herefter træder en krigsveteran frem. Han fortæller en beretning om en krig, han har deltaget i. Herefter samles fjeren op og overrækkes til danseren. Musik og dans genoptages. Det viser, hvor stor en betydning krigsveteranerne har i de indianske samfund. Det viser også, at indianerne lige så stille genoptager deres indianske religion som en del af større fælles højtider.

Små totter

*Til powwow lærer børnene om deres indianske rødder. Børnene danser de samme danse som de voksne, men har deres egen kategori: 'Tiny tots' (på dansk: 'små totter').
Foto: Ulla Ebbe-Pedersen*

Powwow

Powwow er ikke bare en social begivenhed, det er også en dansekongurrence. Powwow består af forskellige danse. Alle indianere kan deltage, og der er dansekategorier for børn, kvinder og mænd. Dansene har rødder i de gamle danse, men der er også kommet nye danse til. Det samme gælder dragterne. Deltagerne øver sig rigtig meget, og der bliver brugt lang tid på at sy de flotte dragter. Bedstemødrene kappes om, hvem der kan sy de flotteste dragter til deres børnebørn. Til powwow konkurrerer indianerne om, hvem der er de dygtigste dansere, og hvem der har de flotteste dragter. Et dommerpanel udvælger de bedste dansere, der belønnes med pengepræmier.

De fleste indianere bor ikke længere i reservater. Mange bor i de store byer i USA, hvor de går på arbejde og lever som andre amerikanere. Alligevel rejser rigtig mange af dem langt hver sommer for at deltage i powwow. De medbringer deres flot udsmykkede powwow-dragter og rejser langt for at være sammen med andre indianere. Sammen mødes de om nye og gamle danse og traditioner. Her samles de om deres fælles identitet og rødder. Dette sammenhold gør det også lettere for indianerne at stå sammen om at kæmpe for bedre forhold i reservaterne.

Litteraturforslag:

Indianere. Edward Tunis. 5. oplag 1975. Hernovs Forlag.

Det Vilde Vesten, om prærieindianerne i Nordamerika –
Et undervisningsmateriale til Folkeskolens mellemtrin.
Hanne Engholm Hansen og Laufey Einarsdottier. 2001.
Skoletjenesten

Prærieindianernes religion – En tekstsamling ved
Lise Resner og Kaare Vinten. 1979. Gyldendals Boghandel,
Nordisk Forlag A.S.

Ulla Ebbe-Pedersen, *Powwow – indianske dansefester.*
2012. Nationalmuseet og Skoletjenesten.

Web: <http://nmai.si.edu/education/codetalkers/>

Tekst af cand. mag. Solveig Hansen

Redaktør: Vibeke Mader, Skoletjenesten, Nationalmuseet.

Billedredaktør: cand.mag. Solveig Hansen

Layout: Kristin Wiborg/Skoletjenesten

Copyright : Nationalmuseet og Skoletjenesten, 2012

